

Двуреченська Олександра

кандидат історичних наук, доцент

Національний технічний університет «Дніпровська політехніка»

<https://orcid.org/0000-0002-7786-024X>

Роль кулінарної дипломатії у відносинах України та ЄС в умовах повномасштабної війни

Анотація. У статті проаналізовано трансформації кулінарної дипломатії з інструменту м'якої сили на стратегічний елемент публічної дипломатії та національної безпеки України в контексті євроінтеграції. Досліджено роль гастрономічної спадщини у формуванні позитивного міжнародного іміджу держави. Визначено ефективність кулінарної дипломатії як неформального каналу комунікації з країнами ЄС після 2022 р.

Визначено, що ключовим етапом розвитку кулінарної дипломатії стало внесення українського борщу до Списку нематеріальної культурної спадщини ЮНЕСКО, що закріпило його статус як символу культурної незалежності та ідентичності. Проаналізовано динаміку популярності української кухні у 2022–2025 рр.: попри пікові показники на початку вторгнення, наразі спостерігається стабілізація інтересу, що потребує переходу від стихійних акцій до системної інституційної підтримки. Обґрунтовано, що гастрономічний супровід іноземних делегацій, міжнародні фестивалі (наприклад, «Борщ єднання») та реєстрації продуктів із географічним зазначенням (Яворівський пиріг, Галицька ружа) сприяє гармонізації українського законодавства з нормами ЄС. Доведено, що кулінарна дипломатія не лише створює позитивний імідж, а й стимулює експорт агропродукції та гастротуризму, сприяючи глибшій інтеграції України до європейського ринку.

Результати дослідження демонструють, що кулінарна дипломатія успішно доповнює офіційні політичні та економічні канали, сприяючи залученню приватних пожертв, розвитку гастротуризму та глибшій інтеграції агропродовольчого сектору України в єдиний ринок ЄС. Обґрунтовано необхідність подальшої розробки державної стратегії просування національного бренду інструментами кулінарної дипломатії для подолання ефекту «втоми» та захисту культурного суверенітету.

Ключові слова: Україна; ЄС; кулінарна дипломатія; публічна дипломатія; національна ідентичність; євроінтеграція; борщ; «м'яка сила».

Актуальність теми дослідження. У сучасному світі традиційні дипломатичні методи дедалі частіше доповнюються публічною дипломатією. Вона є інструментом просування національних інтересів через створення привабливого міжнародного іміджу країни та цілеспрямований вплив на іноземне суспільство. Інструменти публічної дипломатії різноманітні: демократичні цінності, економічна допомога, освітні та наукові програми, музика, спорт, кіно тощо. Об'єктами публічної дипломатії є офіційні особи держави, представники бізнесу та громадськості. Кулінарна дипломатія виконує функцію неформального каналу спілкування, що доповнює офіційні канали.

Цілісну стратегію публічної дипломатії в Україні було сформульовано лише у 2021 р. Серед напрямів публічної дипломатії кулінарна дипломатія була зазначена як «напрямок публічної дипломатії, спрямований на формування позитивного іміджу країни у світі через просування національної кухні, кулінарного мистецтва та місцевих продуктів харчування» [1]. До завдань кулінарної дипломатії зокрема належать участь у міжнародних гастрономічних фестивалях та продовольчих виставках, організація презентацій української кухні, різноманітні заходи з просування та популяризації кулінарної спадщини [1]. Провідними шляхами реалізації кулінарної дипломатії стали офіційні заходи та прийоми, ініціативи публічних осіб, масові культурно-благодійні заходи (за ініціативою українських активістів та офіційних установ або у форматі участі у місцевих заходах), спільні проекти з європейськими кухарями та кулінарними школами, видавнича діяльність, включення українських традиційних страв у реєстри ЄС тощо.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Наукове дослідження кулінарної дипломатії розпочалося порівняно нещодавно. Більшість наукових праць була видана у XXI ст. Ґрунтовні дослідження теоретичних засад кулінарної дипломатії належать американським дослідникам С.Чаппла-Соколу та П.Роковеру. Так С.Чаппла-Сокол провів термінологічний аналіз та запропонував три стовпи кулінарної дипломатії: «уряд – уряд», «уряд – публіка», «громадянин – громадянин» [2]. Дослідження П.Роковера обґрунтовує відмінності кулінарної дипломатії та гастроїдипломатії, а також досліджує роль

гастродипломатії як інструменту публічної дипломатії [3]. Кулінарну дипломатію як елемент міжкультурної взаємодії аналізують А.Мухаммад та К.Адилбекова [4]. Українська дослідниця Н.Романюк аналізує підходи до визначення «кулінарної дипломатії» та визначає її потенціал у сприянні міжнародній взаємодії держав [5]. Українська дослідниця Л.Матлай зосереджує увагу на аналізі кулінарної дипломатії як інструменту публічної дипломатії [6].

Серед українських дослідників лише формується чітке розмежування термінів «кулінарна дипломатія» як інструмент дипломатичного протоколу під час офіційних контактів та «гастродипломатія» як інструмент формування національного бренду [5; 6]. У роботі буде використовуватися термін «кулінарна дипломатія» як елемент м'якого впливу та інструмент публічної дипломатії, що об'єднує функції брендингу та елементу офіційної дипломатії.

Метою статті є дослідження трансформації кулінарної дипломатії у дієвий інструмент публічної дипломатії у відносинах України з країнами Європейського Союзу після початку повномасштабного вторгнення росії в Україну.

Викладення основного матеріалу. В умовах повномасштабної війни пріоритетними напрямками у відносинах України та ЄС стали політична та військова взаємодія. Країни-члени ЄС регулярно виділяють кошти на закупівлю зброї для України, підтримку українських біженців, відновлення інфраструктурних об'єктів після російських атак та інші військові, економічні та гуманітарні проекти. Частиною допомоги становлять приватні пожертви громадян. У демократичних країнах ЄС виділення коштів для України потребує підтримки громадян, яка своєю чергою залежить від їхньої обізнаності та симпатії до України. Кулінарна дипломатія доповнює офіційні канали відносин та є неформальним каналом спілкування.

Кулінарна спадщина пов'язана з історією народу, тому кулінарні страви не лише презентують професіоналізм кухарів та смакові уподобання народу, але і створюють у іноземців стійкі асоціації з конкретною нацією, підкреслюють її унікальність серед інших. Так американці асоціюються з бургерами, італійці – з пастою та піцою, корейці – з кімчі. Стійких регіональних або світових стереотипів щодо української кухні до 2022 р. не було та цілеспрямованої політики щодо їх формування не проводилося. У 2022 р. до нематеріальної спадщини ЮНЕСКО внесли український борщ як страву, що потребує негайної охорони [7]. Міжурядовий комітет з охорони нематеріальної культурної спадщини, що складається з представників держав-учасниць Конвенції ЮНЕСКО, зазначив, що «збройний конфлікт поставив під загрозу життєздатність цього явища. Переміщення людей і носіїв традицій загрожує цьому явищу, оскільки люди не тільки не можуть готувати борщ або вирощувати місцеві овочі для нього, але й не можуть збиратися разом, щоб практикувати його приготування, що підриває соціальне та культурне благополуччя громад» [8]. Тепер в усіх харчових закладах світу, де готують борщ, він подається як українська страву та виконує функцію формування позитивного уявлення іноземців про Україну. Борщ разом зі статусом традиційної кулінарної страви набув значення перемоги України у кулінарному протистоянні з РФ за право називати борщ національною стравою. Такий статус страви використовується у відносинах з ЄС для частування під час офіційних заходів або проведення неформальних заходів. Завдяки цьому борщ перетворюється у страву, що підкреслює українську ідентичність, культурну незалежність, а відтак і набуває символічного значення перемоги України у війні.

Окрім борщу, Україна може запропонувати світовій та європейській громадськості такі унікальні страви, як качана каша, сирники, верещака, які доступні сьогодні у приготуванні та не створюють асоціації на кулінарні страви інших держав. Під час російсько-української війни популяризація кулінарної спадщини стала одним із засобів підтвердження наявності в Україні власної оригінальної кухні та культурної незалежності, а відтак і статусу власної незалежної держави. Це зміцнює політичну позицію України у протистоянні з РФ.

Кулінарна дипломатія є важливим аспектом інтеграції України в ЄС, оскільки дозволяє європейській громадськості познайомитися з українською культурою через приємні емоції під час споживання їжі, створити атмосферу довіри, підвищити обізнаність про Україну та зміцнити культурні зв'язки і опосередковано політичні та економічні відносини через поширення гастротуризму.

Українські дипломати намагаються відповідно до дипломатичного протоколу пропонувати українські страви під час зустрічей з представниками ЄС. Наприклад, продукти та методи приготування зокрема традиційних страв галицької кухні дозволяють демонструвати зв'язки України з європейськими країнами без акценту на оцінку історичних подій.

Якість та ефективність дипломатії визначається здатністю державних та громадських суб'єктів, представників бізнесу реалізовувати офіційно визначені національні інтереси. Ініціативи представників українського недержавного сектору є важливим доповненням до офіційних каналів дипломатії. Вагомий внесок у розвиток кулінарної дипломатії належить Є.Клопотенку. У 2022 р. цей український шеф-кухар та громадський активіст виступив з ініціативою за власний кошт подавати українські страви іноземним делегаціям під час їхньої поїздки до Києва та назад. Ініціатива знайшла підтримку в уряді та успішно реалізується з першого року повномасштабного вторгнення. У більшості випадків українські страви вдалося поєднувати з харчовими вподобаннями політиків та заходами безпеки, вони отримали схвальні

відгуки. Наприклад, Президентка Європейської комісії Урсула фон дер Ляєн не вживає м'яса, тому під час поїздки в поїзді до Києва їй приготували карпатську форель. У той час як А.Дуда під час поїздок в Україну у статусі Президента Польщі із задоволенням їв борщ. Під час наступних візитів політичні діячі або замовляли страви ще раз або неофіційно відвідували заклади харчування в Україні, щоб посмакувати борщем чи сирниками. У поїздах до кожної страви Є.Клопотенко додає невеличку текстову довідку з описом страви та культурними традиціями України, що теж є елементом кулінарної дипломатії. На думку Є.Клопотенка, іноземцям варто подавати страви, які не викликать асоціацій зі стравами інших національних кухонь та є унікальним продуктом для України, наприклад, борщ, качану кашу, сирники, вершечку, куліш [9].

Українські страви на зустрічах з представниками ЄС дозволяють дипломатам презентувати багатогранну культурну ідентичність. Неофіційні візити політичних діячів до закладів харчування в Україні після дегустацій свідчать про персоналізацію та зміцнення зв'язків на людському рівні, що може позитивно впливати на подальші переговори.

У рік повномасштабного вторгнення Є.Клопотенко також став організатором заходу кулінарної дипломатії «Театр Борщу» в Осло (Норвегія), присвяченого популяризації української кухні та єднанню людей у світі з метою підтримки України [10]. Норвегія не є членом ЄС, але захід могли відвідати представники будь-якої країни.

У 2024 р. англійською мовою була видана книга Є.Клопотенка «The Authentic Ukrainian Kitchen: Recipes from a Native Chef» з рецептами традиційних українських страв. Робота викликала значний інтерес в Європі та стала ще одним інструментом популяризації української кухні серед іноземців.

З 2022 р. в країнах ЄС проводяться численні заходи, спрямовані на формування позитивного іміджу та кращого розуміння України. Організатори намагаються, зважаючи на формат, зробити дегустацію українських страв частиною івенту [11]. Низка заходів безпосередньо присвячена українським кулінарним традиціям, і проведення таких подій поступово набуває сталості. Так лише у 2025 р. у Німеччині відбувся IV Благодійний фестиваль, в Угорщині вже одинадцятий раз пройшло Свято борщу, у Польщі вчетверте був організований Gremi Borsh Fest, в Чехії втретє проводився фестиваль української кухні та культури та інші. Частинами часто супроводжується виступом українських музичних колективів та презентацією інших культурних надбань України. Тривалість заходів може варіюватися від кількох годин до кількох місяців. Наприклад, Gremi Borsh Fest проходив в різних містах Польщі з квітня до середини вересня. Поширення набувають благодійні заходи, організовані місцевими українськими громадами, майстер-класи з приготування українських страв, дні української кухні в ресторанах та кафе. Розширення кола учасників масштабних фестивалів та локальних свят із кожним роком безпосередньо впливає на впізнаваність українських страв та позитивне ставлення до України. Зокрема, у 2024 р., за даними приватних компаній з доставки, на 29 % зростає кількість замовлень борщу в світі, а найбільше в ЄС борщ замовляли у Польщі, Румунії та Іспанії [12].

У 2018 р. хорватським журналістом Матією Бабичем був запущений проєкт TasteAtlas. На відміну від Michelin Guide або TripAdvisor, TasteAtlas зосереджується на традиційній кухні. Місія проєкту полягає у збереженні традиційної кухні та просуванні автентичних кулінарних традицій [13]. Під час проведення щорічної глобальної премії TasteAtlas «Traditional Food Awards 2021» Україна не була окремою категорією, але її знакові страви, такі як борщ, вареники, котлета по-київськи та сирники, посідали чільні місця в загальних рейтингах. У 2025 р. у світовому рейтингу TasteAtlas Awards українська кухня посіла 43 місце серед 100 найкращих кухонь світу, в той час як у 2022 р. – 41 місце, в 2023 р. – 53 місце, а в 2024 р. – 44 місце [14–17]. Серед найкращих страв у рейтингу 2025 р. зазначаються вареники, мачанка, котлета по-київськи. Борщ у рейтингу популярних українських страв займає лише 7 місце. Дані рейтингу свідчать також про відсутність сталої популярності українських страв у світі. Наприклад, Італія, Португалія, Іспанія, Японія мають давні кулінарні традиції та є традиційними лідерами рейтингу. У 2023 р. високе місце у рейтингу можна пояснити широкою популяризацією борщу після внесення до культурної спадщини ЮНЕСКО та діяльності активістів. Аналіз позицій України в рейтингах TasteAtlas (2022–2025 рр.) демонструє складну динаміку впливу війни на національний бренд. Повномасштабне вторгнення спричинило безпрецедентний сплеск зацікавленості українською ідентичністю, що у 2022–2023 рр. вивело борщ та інші національні страви у топ світових трендів. Це підтвердило тезу, що в кризові моменти кулінарна дипломатія стає потужним інструментом м'якої сили, що апелює до емпатії та солідарності.

Проте певне зниження показників у 2024–2025 рр. не слід трактувати як втрату інтересу до української кухні. Скоріше, це свідчить про зміну пріоритетів державної публічної дипломатії: в умовах затяжної війни основні ресурси (фінансові та медійні) були перенаправлені з культурно-презентаційних заходів на безпекові та гуманітарні потреби. Таким чином, якщо у 2022 р. спостерігається стихійна популяризація української кухні, то поточний етап вимагає переходу до системної, інституційної підтримки гастрономічних брендів, щоб уникнути ефекту «втоми» та закріпити Україну на світовій кулінарній мапі незалежно від мілітарного контексту.

На розвиток кулінарної дипломатії значно впливає антропологія та кулінарна письменниця Маріанна Душар. З 2010 р. досліджує їжу української діаспори в США та галицькі кулінарні традиції. Вона є автором книг про українську кухню, консультанткою ряду кулінарних проєктів, долучалася до включення борщу у Список нематеріальної культурної спадщини ЮНЕСКО. Крім того, М.Душар займається реєстрацією ряду страв як продуктів із географічним значенням. Відомими є її проєкти «Пані Стефа» та «Seeds&Roots», спрямовані на популяризацію української традиційної кухні серед українців. Сама дослідниця визначає мету своєї діяльності як «збереження та популяризація кулінарної спадщини як важливої частини регіональної та національної ідентичності» [18]. Протягом кількох років М.Душар бере участь у роботі Національної експертизи з Гарантованих традиційних особливостей у межах проєкту реєстрації географічних зазначень в Україні. Її діяльність зосереджена на двох ключових галицьких продуктах: «Галицький Ружі» (потенційний кандидат на статус «Назва місця походження») та Яворівський пиріг (потенційний кандидат на статус «Традиційна гарантована особливість»). Результатом реєстрації стане визнання за названими продуктами традиційного характеру, а виробляти їх можна буде лише відповідно до зареєстрованих традиційним методом та специфікацій продукту. Зареєстровані продукти охороняються ЄС та/або Великобританією. Отже, внесення українських страв до Реєстру традиційних гарантованих особливостей дозволяє продемонструвати відповідальне ставлення України до європейських цінностей якості та безпеки і зробити свій внесок у гармонізацію українського харчового законодавства з нормами ЄС. Дві українські страви мають шанс нормативно зафіксувати традиційний спосіб приготування, а також створити в ЄС додатковий інформаційний привід презентувати страви як традиційні українські на рівні з борщем.

Щоб відзначити роботи окремих людей та команд у розвитку публічної дипломатії МЗС України з 2023 р. здійснює нагородження Почесних амбасадорів України. У 2023 р. Почесним амбасадором у сфері кулінарної дипломатії було визнано Є.Клопотенка, а в 2024 р. – М.Душар [19; 20].

Отже, одним з напрямів реалізації кулінарної дипломатії стала діяльність громадських діячів, які за власною ініціативою здійснюють адвокацію та популяризацію української кухні, генерують контент, сприяють просуванню, підвищення впізнаваності та довіри до української кухні, що своєю чергою сприяє формуванню позитивного іміджу України.

Реалізація кулінарної дипломатії сьогодні не має стандартної уніфікованої системи. Кожного разу, коли українську страву пропонують іноземцям, розробляється свій унікальний сценарій подачі. Причина полягає у відсутності давніх традицій кулінарної дипломатії в Україні та стратегії просування української кухні в світі. Крім того, кулінарна дипломатія потребує делікатної інтеграції в іноземний культурний простір, поєднання з гастрономічними вподобаннями та харчовими традиціями іноземців. Під час масових заходів найчастіше іноземцям пропонують борщ зі сметаною та салом. Для іноземних політиків вибір блюд також обумовлюється заходами безпеки, дипломатичним протоколом та їхніми особистими вподобаннями.

Відсутність у світі стереотипів про українську їжу відкриває перед суб'єктами кулінарної дипломатії широкі перспективи у їх формуванні. Після внесення до Списку нематеріальної культурної спадщини ЮНЕСКО саме борщ може стати стереотипною стравою України. Для розвитку кулінарної дипломатії важливим є перехід від епізодичних заходів з презентації української кухні до розробки продуманої державної політики з підтримки та просування української кухні в країнах світу.

Важлива функція кулінарної дипломатії полягає також у гуртуванні українських громадян за кордоном, а через їхню спільність у демонстрації іноземним громадянам цінностей та традицій України.

У 2022 р. Міжнародним штабом допомоги українцям, ГО «Інститут культури України», представниками влади, бізнесу та громадянами була започаткована загальносвітова акція «Український борщ єднання». Мета акції полягає у зібранні коштів на продуктові набори для українців, продукти для яких повинні закуповуватися у національних виробників [21]. На акцію, що розпочалася зі Львова, була запрошена делегація ПАРС та інші дипломати. В Європі акція розпочалася з Польщі і послідовно була проведена в європейських країнах та інколи одночасно в інших країнах світу [22]. В Європі акція «Український борщ єднання» сприяла також поширенню інформації серед іноземних громадян та ЗМІ про війну в Україні.

Кулінарна дипломатія має опосередкований зв'язок з економічними та політичними відносинами між Україною та ЄС і реалізується через підвищення обізнаності та формування довіри. Презентація української кухні дозволяє познайомити громадян та представників бізнесу в ЄС з українською агропродовольчою продукцією, підкреслити її унікальність та екологічність. Так заходи кулінарної дипломатії можуть виконувати маркетингові функції та сприяти формуванню попиту на українські товари. Діяльність, спрямована на реєстрацію українських страв (наприклад, «Галицький Ружі» та Яворівський пиріг) як продуктів із географічним зазначенням або гарантованою традиційною особливістю, демонструє відповідальне ставлення України до європейських цінностей у харчовій сфері. Це безпосередньо створює умови для формування довіри, інвестицій та сприяє євроінтеграційній політиці України. Крім того, після реєстрації продуктів із географічним значенням у системі ЄС страви

та продукти отримують юридичний захист та підвищують свою конкурентоспроможність на європейському ринку. Україна отримує можливість стати не лише джерелом сировини, але й виробником готової продукції для ЄС.

Зростання популярності та довіри до українських страв сприяє формуванню гастрономічного туризму, збільшенню прибутків готелів, ресторанів, фермерських та інших підприємств малого та середнього бізнесу. Туризм, зі свого боку, буде сприяти зростанню економічних зв'язків України та ЄС.

Отже, кулінарна дипломатія є стратегічним інструментом для України, який трансформує культурну спадщину у пряму економічну вигоду, сприяючи глибшій інтеграції українського агропродовольчого сектору в єдиний ринок ЄС.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Таким чином, кулінарна дипломатія як офіційний напрям публічної дипломатії з'являється в Україні у 2021 р. у Стратегії публічної дипломатії Міністерства закордонних справ України на 2021–2025 роки. Реалізація завдань кулінарної дипломатії відбувається урядовими структурами та через урядову підтримку громадських ініціатив. Кулінарна дипломатія реалізується на офіційних заходах в іноземних країнах, під час дипломатичних прийомів в Україні, через спеціальні заходи, організовані МЗС, ініціативи громадських організацій та приватних осіб.

Кулінарна дипломатія є потужним інструментом м'якої сили, що дозволяє Україні формувати позитивний міжнародний імідж, спростовувати історичні міфи (зокрема, щодо борщу) та демонструвати свою стійкість та винахідливість. Вона не замінює, а доповнює традиційні методи зовнішньої політики, а в умовах війни перетворюється на важливий гуманітарний та політичний інструмент, підтримуючи збір коштів та зберігаючи культурну ідентичність, включно з кухнею тимчасово окупованих територій (наприклад, кримськотатарською).

Кулінарна дипломатія перестала бути лише елементом м'якої сили та інструментом формування національного бренду, а перетворилася на важливий елемент національної безпеки. Національна кухня стала засобом захисту культурного суверенітету, національної ідентичності та зміцнення міжнародної підтримки. Фактором переосмислення місця кулінарної дипломатії в зовнішній політиці України стала повномасштабна агресія росії проти України та її вплив на продовольчу ситуацію в світі, що пов'язала кулінарну дипломатію з економічною стабільністю та національною безпекою. Разом з тим кулінарна дипломатія продовжує шукати свій формат реалізації.

Список використаної літератури:

1. Стратегія публічної дипломатії Міністерства закордонних справ України 2021-2025 / Міністерство закордонних справ України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://mfa.gov.ua/storage/app/sites/1/%D0%A1%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%B5%D0%B3%D1%96%D1%97/public-diplomacy-strategy.pdf>.
2. *Chapple-Sokol S.* Culinary Diplomacy : Breaking Bread to Win Hearts and Minds / *S.Chapple-Sokol* // The Hague Journal of Diplomacy. – 2013. – Vol. 8, Issue 2. – P. 161–183 [Electronic resource]. – Access mode : <http://culinarydiplomacy.com/wp-content/uploads/2013/09/breaking-bread-to-win-hearts-and-minds.pdf>.
3. *Rockower P.* Recipes for gastrodiploamacy / *P.Rockower* // Place Branding and Public Diplomacy. – 2012. – No. 8 (3). DOI:10.1057/pb.2012.17.
4. *Abdulgaffar M.* Culinary Diplomacy : Unveiling the Palate as a Pathway to Stronger International Relations / *M.Abdulgaffar, A.Kaldygul* // The International Journal of Sociology and Economics. – 2023. – Vol. 5, Issue 2. – P. 431–449. DOI: 10.5281/zenodo.8382293.
5. *Романюк Н.* Кулінарна дипломатія як інструмент міжнародної взаємодії / *Н.Романюк* // Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії. – 2022. – № 1 (12). – С. 30–42. DOI: 10.29038/2524-2679-2022-01-30-44.
6. *Матлай Л.* Кулінарна дипломатія як різновид публічної дипломатії: нові підходи та концепції / *Л.Матлай* // Humanitarian vision. – 2015. – Vol. 1, Issue 2. – P. 55–60 [Electronic resource]. – Access mode : http://nbuv.gov.ua/UJRN/hv_2015_1_2_11.
7. Український борщ внесли до Списку культурної спадщини ЮНЕСКО / Укрінформ [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.ukrinform.ua/rubric-culture/3519556-borsch-vnesli-do-spisku-spadsini-unes-ko-sopotrebue-negajnoi-ohoroni.html>.
8. Culture of Ukrainian borscht cooking inscribed on the List of Intangible Cultural Heritage in Need of Urgent Safeguarding / Unesco [Electronic resource]. – Access mode : <https://www.unesco.org/en/articles/culture-ukrainian-borscht-cooking-inscribed-list-intangible-cultural-heritage-need-urgent>.
9. Український борщ — нематеріальна спадщина ЮНЕСКО / Youtube [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.youtube.com/watch?v=example>.
10. В Осло відбувся захід кулінарної дипломатії з Євгеном Клопотенко / Посольство України в Королівстві Норвегія та Ісландії [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://norway.mfa.gov.ua/news/v-oslo-vidbuvsya-zahid-kulinarnoi-diplomatiji-z-yevgenom-klopotenko>.
11. Борщ як частина українського культурного коду / Ukrainer [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.ukrainer.net/borshch/>.

12. У світі стали їсти на третину більше борщу: які країни у лідерах / ThePage [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://thepage.ua/ua/news/ukrayinskij-borsh-staye-bilshe-populyarnim-u-sviti>.
13. This Website Shows You What Food Is Most Popular Around The World / 12Tomatoes [Electronic resource]. – Access mode : <https://12tomatoes.com/interactive-food-atlas/>.
14. TasteAtlas Awards 25/26 / TasteAtlas [Electronic resource]. – Access mode : <https://www.tasteatlas.com/best/cuisines>.
15. 100 Best Cuisines in the World / TasteAtlas [Electronic resource]. – Access mode : <https://www.tasteatlas.com/best/cuisines>.
16. Taste Atlas 2022: World's Best Cuisine / Mark Connolly's Corner [Electronic resource]. – Access mode : <https://markwconnolly.wordpress.com/2023/01/08/taste-atlas-2022-worlds-best-cuisine/>.
17. TasteAtlas Awards 23/24 : These are the 100 Best Cuisines and Dishes of the World / TasteAtlas [Electronic resource]. – Access mode : <https://www.tasteatlas.com/tasteatlas-awards-23-24>.
18. Кілька слів про мене / Пані Стефа [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://panistefa.com/about/>.
19. МЗС України провело захід вдячності партнерам публічної дипломатії «Почесний амбасадор 2023. Справа заради перемоги» / Міністерство закордонних справ України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://mfa.gov.ua/news/mzs-ukrayini-provelo-zahid-vdyachnosti-partneram-publichnoyi-diplomatiyi-pochesnij-ambasador-2023-sprava-zaradi-peremogi>.
20. МЗС України назвало Почесних амбасадорів України 2024 / Міністерство закордонних справ України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://mfa.gov.ua/news/mzs-ukrayini-nazvalo-pochesnih-ambasadoriv-ukrayini-2024>.
21. «Борщ єднання»: нагодувати увесь світ заради миру в Україні / Укрінформ [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.ukrinform.ua/rubric-regions/3451147-bors-ednanna-nagoduhati-uves-svit-zaradi-miru-v-ukraini.html>.
22. Культурний проєкт «Український борщ єднання» відправляється у світове турне / Міністерство культури України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://mcsc.gov.ua/news/kulturnyy-proiekt-ukrainskyu-borshch-iednannia-vidpravliaietsia-u-svitove-turne/>.

References:

1. Ministerstvo zakordonnykh sprav Ukrainy, «Stratehiia publichnoi dyplomatii Ministerstva zakordonnykh sprav Ukrainy 2021-2025», [Online], available at: <https://mfa.gov.ua/storage/app/sites/1/%D0%A1%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%B5%D0%B3%D1%96%D1%97/public-diplomacy-strategy.pdf>
2. Chapple-Sokol, S. (2013), «Culinary Diplomacy: Breaking Bread to Win Hearts and Minds», *The Hague Journal of Diplomacy*, Vol. 8, Iss. 2, pp. 161–183, [Online], available at: <http://culinarydiplomacy.com/wp-content/uploads/2013/09/breaking-bread-to-win-hearts-and-minds.pdf>
3. Rockower, P. (2012), «Recipes for gastrodiploamacy», *Place Branding and Public Diplomacy*, No. 8 (3), doi: 10.1057/pb.2012.17.
4. Abdulgaffar, M. and Kaldygu, A. (2023), «Culinary Diplomacy: Unveiling the Palate as a Pathway to Stronger International Relations», *The International Journal of Sociology and Economics*, Vol. 5, Iss. 2, pp. 431–449, doi: 10.5281/zenodo.8382293.
5. Romaniuk, N. (2022), «Kulinarna dyplomatiiia yak instrument mizhnarodnoi vzayemodii», *Mizhnarodni vidnosyny, suspilni komunikatsii ta rehionalni studii*, No. 1 (12), pp. 30–42, doi: 10.29038/2524-2679-2022-01-30-44.
6. Matlai, L. (2015), «Kulinarna dyplomatiiia yak riznovyd publichnoi dyplomatii: novi pidkhody ta kontseptsii», *Humanitarian Vision*, Vol. 1, No. 2, pp. 55–60, [Online], available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/hv_2015_1_2_11
7. «Ukrainskyi borshch vnesly do Spysku kulturnoi spadshchyny YuNESKO», *Ukrinform*, [Online], available at: <https://www.ukrinform.ua/rubric-culture/3519556-bors-vnesli-do-spysku-spadsini-unes-ko-so-potrebuie-negajnoi-ohoroni.html>.
8. Unesco, «Culture of Ukrainian borscht cooking inscribed on the List of Intangible Cultural Heritage in Need of Urgent Safeguarding», [Online], available at: <https://www.unesco.org/en/articles/culture-ukrainian-borscht-cooking-inscribed-list-intangible-cultural-heritage-need-urgent>
9. «Ukrainskyi borshch — nematerialna spadshchyna YuNESKO», *Youtube*, [Online], available at: <https://www.youtube.com/watch?v=example>
10. Posolstvo Ukrainy v Korolivstvi Norvehiia ta Islandii, «V Oslo vidbuvsia zakhid kulinarnoi dyplomatii z Yevhenom Klopotenko», [Online], available at: <https://norway.mfa.gov.ua/news/v-oslo-vidbuvsya-zahid-kulinarnoyi-diplomatiyi-z-yevgenom-klopotenko>
11. «Borshch yak chastyna ukrainskoho kulturnoho kodu», *Ukrainer*, [Online], available at: <https://www.ukrainer.net/borshch/>
12. «U sviti staly yisty na tretynu bilshe borshchu: yaki krainy u liderakh», *ThePage*, [Online], available at: <https://thepage.ua/ua/news/ukrayinskij-borsh-staye-bilshe-populyarnim-u-sviti>
13. «This Website Shows You What Food Is Most Popular Around The World», *12Tomatoes*, [Online], available at: <https://12tomatoes.com/interactive-food-atlas/>
14. «TasteAtlas Awards 25/26», *TasteAtlas*, [Online], available at: <https://www.tasteatlas.com/best/cuisines>
15. «100 Best Cuisines in the World», *TasteAtlas*, [Online], available at: <https://www.tasteatlas.com/best/cuisines>
16. «Taste Atlas 2022: World's Best Cuisine», *Mark Connolly's Corner*, [Online], available at: <https://markwconnolly.wordpress.com/2023/01/08/taste-atlas-2022-worlds-best-cuisine/>

17. «TasteAtlas Awards 23/24 : These are the 100 Best Cuisines and Dishes of the World», *TasteAtlas*, [Online], available at: <https://www.tasteatlas.com/tasteatlas-awards-23-24>
18. «Kilka sliv pro mene», *Pani Stefa*, [Online], available at: <https://panistefa.com/about/>
19. Ministerstvo zakordonnykh sprav Ukrainy, «MZS Ukrainy provelo zahid vdiachnosti partneram publichnoi dyplomatii «Pochesnyi ambasador 2023. Sprava zarady peremohy»», [Online], available at: <https://mfa.gov.ua/news/mzs-ukrayini-provelo-zahid-vdyachnosti-partneram-publichnoyi-diplomatiyi-pochesnij-ambasador-2023-sprava-zaradi-peremogi>
20. Ministerstvo zakordonnykh sprav Ukrainy, «MZS Ukrainy nazvalo Pochesnykh ambasadoriv Ukrainy 2024», [Online], available at: <https://mfa.gov.ua/news/mzs-ukrayini-nazvalo-pochesnih-ambasadoriv-ukrayini-2024>
21. ««Borshch yednannia»: nahoduvaty uves svit zarady myru v Ukraini», *Ukrinform*, [Online], available at: <https://www.ukrinform.ua/rubric-regions/3451147-bors-ednanna-nagoduhati-uves-svit-zaradi-miru-v-ukraini.html>
22. Ministerstvo kultury Ukrainy, «Kulturnyi proiekt «Ukrainskyi borshch yednannia» vidpravliaietsia u svitove turne», [Online], available at: <https://mcs.gov.ua/news/kulturnyy-proiekt-ukrainskyy-borshch-iednannia-vidpravliaietsia-u-svitove-turne/>

Dvurechenska O.

The role of culinary diplomacy in Ukraine-EU relations during a full-scale war

Abstract. The article analyses the transformation of culinary diplomacy from an instrument of «soft power» to a strategic element of public diplomacy and national security of Ukraine in the context of European integration. The role of gastronomic heritage in shaping a positive international image of the state is explored. The effectiveness of culinary diplomacy as an informal channel of communication with EU countries after 2022 is determined.

It is determined that a key stage in the development of culinary diplomacy was the inclusion of Ukrainian borscht in the UNESCO Cultural Heritage List, which cemented its status as a symbol of cultural independence and identity. The dynamics of the popularity of Ukrainian cuisine in 2022–2025 have been analysed: despite peak indicators at the beginning of the invasion, interest is currently stabilising, which requires a transition from spontaneous actions to systematic institutional support. It is argued that gastronomic support for foreign delegations, international festivals (e.g., Borsch of Unity) and the registration of products with geographical indications (Yavorivsky pie, Galician rose) contribute to the harmonisation of Ukrainian legislation with EU standards. It has been proven that culinary diplomacy not only creates a positive image, but also stimulates the export of agricultural products and gastronomic tourism, contributing to Ukraine's deeper integration into the European market.

The results of the study show that culinary diplomacy successfully complements official political and economic channels, helping to attract private donations, develop gastronomic tourism and deepen the integration of Ukraine's agri-food sector into the EU single market. The need for further development of a state strategy to promote the national brand through culinary diplomacy tools to overcome the effect of 'fatigue' and protect cultural sovereignty is justified.

Keywords: Ukraine; EU; culinary diplomacy; public diplomacy; national identity; European integration; borscht; «soft power».

Стаття надійшла до редакції 15.01.2026.